

Zgodovina.

Zgodovina je popis vsega, kar se je kedaj godilo na svetu. Občna zgodovina popisuje razvitek človeškega rodú. Ves svet in vse, kar je' na njem, vedno se razvija in napreduje, dokler popolnem ne dozori, propade ter se umakne novim stvarém. Tem neomahljivim svetovnim postavam udajati se mora vsak človek in vse človeštvo. Kakor ima vsak posamezen človek svojo pomlad, svoje poletje, svojo jesen in svojo zimo, ravno tako ima tudi vse človeštvo svojo otročjo, svojo mladeniško, svojo moževo in svojo starčevo dóbo. Kdor koli se je rodil, mora tudi umreti. Tako bode tudi človeški rod, ki ne žíví večno na zemlji, izginil, kadar bode izpolnil svojo nalogo. A človeškega rodú naloga je, da oplemenuje samega sebe in napreduje do čimdalje večje popolnosti, do čimdalje večje zdrave izomike in večjega blagostanja. Kako človeštvo to svojo nalogo na zemlji izpolnjuje, uči nas zgodovina. Zgodovina ne popisuje tedaj samih krvavih bojov in življenja kraljev in cesarjev, temveč pripoveduje tudi dogodbe, po katerih se je stanje človeštva izpreminjalo, kajti vsaka izprememba ima večji ali manjši vpliv na razvitek posameznega človeka, vsega naroda in človeštva. A najimenitnije izpreembe so tiste, ki se tičejo državnih in verskih oblik, narodnih šeg in navad, znanosti in umetelnosti, narodovega siromaštva in blagostanja, njegove izomike, sužnosti ali svobode.

To so razmere, v katerih živé narodi. Zgodovina ima tedaj nalogo, da popisuje vse te različne razmere ljudskega življenja.

Zgodovina nam pripoveduje srečne in nesrečne dogodbe narodov, in nam kaže, česa se moramo poprijemati, in kaj opuščati. Mnogo se govori o sedanjem času; neki ga grajajo, hvaléč samo stare čase; drugi ne morejo dovolj povzdigniti denašnje dóbe; tretji trdé, da je bil svet vedno tak, kakor je dandanes. A zgodovina nam kaže, da je človeštvo dandanes na vsem boljše, kakor je bilo nekdanj, da-si tudi še nij doseglo óne stopinje kreposti in izomike, do katere bi mogli dospeti po svojih prirojelih zmožnostih. A kaj je zaviralo, da človeški rod nij naravno napredoval, uči nas zopet zgodovina.

Ker se sedanost razvija iz preteklosti, in ker mnogotere denašnje dogodbe po večjem izvirajo le iz preteklih vzrokov, lahko tudi iz vzrokov sedanosti sklepamo na prihodnje nasledke. Zgodovina toraj ne uči samo zgodovine preteklega časa, temveč nam kaže tudi, kako moramo skrbeti za boljšo prihodnost. Dandanes je treba tedaj, da vsak človek vsaj nekoliko zna povedati iz svetovne zgodovine, zatorej se je zgodovine treba tudi vam pridno učiti.

Srbi in Hrvatje.

Ko so bili Obri po Samu velik del svoje oblasti izgubili, jeli so zopet vzhodno-rimsko državo napadati in nadlegovati. Leta 626. so v zvezi s perzijskim kraljem Kozroom oblegali Carigrad, a hrabri car Heraklij jih je strašno odbil. Ko se je pa pozneje bojeval s Perzijani in Saraceni v Aziji, porabili so Obri to priliko ter so se Dalmacije polastili 630. leta. Osoda Dalmatincev je bila strašna; Obri so jim razrušili starodavna mesta (tako Salono), prebivalce so deloma pomorili, deloma iz dežele prognali. Iznebiti se teh divjih

in grozovitih sovražnikov, poklical je Heraklij Slované, namreč Srbe in Hrvate, iz zakarpatskih pokrajin („Bele-Hrvatije“) na pomoč. Po pogodbi, katero je z njimi sklenil, izročil jim je vse od Obrov posedene pokrajine v prebivališča, toda pod bizantinsko vrhovno oblastjo. Slovani so sedaj z vso močjo pridrli, odvzeli Obrom te dežele, ter ustanovili iz njih tri kneževine: srbsko, ki je obsegala današnjo Srbijo in Bosno, dalmatinsko-hrvatsko v Dalmaciji in velikem delu današnjega hrvatskega Primorja, in panonsko-hrvatsko (posavsko) med Dravo in Savo v Hrvaciji in Slavoniji. Nadvlada grških carjev nad temi kneževinami pa nij dolgo trajala, samo nekoliko znamenitih mest, kakor Jadera (Zader), Spljet in Raguzo (Dubrovnik) in nekoliko otokov ohranili so si bizantinski vladarji še dolgo časa.

Ob istem času, kakor Čehi in drugi Slovani, vzdignili so se tudi Bolgari, iz prva Obrom soroden narod, ki si je del južnih Slovanov v bizantinskeji državi podvrigel, med njimi se naselil, in se časoma slovanskega jezika in slovanskih običajev poprijel, s kratka: popolnem se poslovanil. V zvezi s Slovani ustanovili so Bolgarsko državo med dolenjem Dunavom in Balkanom, ki je bila Obrom jako sovražna.

Feničani.

Ozko obrežje ob sirskeu morji imenuje se Kanaan, to je nižina. Tú so nekđaj prebivali Feničani, najstarejše in najslávnejše trgovsko ljudstvo. Ker je bila zemlja malo pripravna za poljedelstvo in živinorejo, ozirali so se na morje, na katerem so se kmalu udemačili. Najslávnejši mesti ste tukaj bili Sidon in Tir.

Sidon, to je, ribiško mesto, najpred je slovel v feniškeji zgodovini. Njegovi prebivalci so bili krepki pomorščaki. Sidon in Tir sta pošiljala na tuje kraje mnogo naseljencev. Prenaseljevanje v malej domačiji in silni navali tujih narodov so pogostoma prebivalce napotovali, da so Fenicijo zapuščali in se drugod naseljevali; a tudi kupčija jih je zeló vabila v tuje kraje, posebno ob srednjem morji. Okolo 1500. leta je bil Sidon najslávnejše in najmočnejše mesto na feniškeji zemlji. Potem je počasi propadel, in Tir je bil vsem drugim na čelu. Mesto Tir je najbolj slovelo za kralja Hirama. Ta je dajal svojemu sovrstniku, izraelskentu kralju Salomonu, delavce in dragoceno gradivo za jeruzalemski tempelj.

Največje iznajdbe, recimo: pisanje s črkami, steklo, denar i. t. d. se pripisuje Feničanom; vendar ne vse po pravici. Oni so nekatere iznajdbe drugih narodov samo izboljšali in je razširili zlasti po srednjemorskem svetu. A največje zasluge imajo v tesanji in rabi ladij. Rudarijo so zeló izboljšali in so užé zgodaj znali rudo žgati in kovine liti. Njih delarnice so na vse strani razpošiljale razne lepotine in dragotine od zlata, srebra, jantara in od slonove kosti. Feničani so bili prvi trgovci starega sveta. Mala, preobljudena domovina jih je silila k trgovstvu. A še bolj jim je ustrezala njena lęga ob srednjem morji, v središči omikanih držav in bogatih dežel.